

ДАЛЕЧЕ ОТ БЕЗУМНАТА ТЪЛПА

FAR FROM THE MADDING CROWD
by Thomas Hardy, 1874

© Красимир Желязков, *превод от английски*

© Любомир Пенев, *художник на корицата*

© Сиела Норма АД

София • 2016

ISBN: 978-954-28-1978-3

Далече от
безумната тълпа
Томас Харди

УЕСЕКС НА ТОМАС ХАРДИ

ЛАМАНША

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРЕДИСЛОВИЕ	9
I. ФЕРМЕРЪТ ОУК – ПРОИЗШЕСТВИЕ	11
II. НОЩ – СТАДОТО – КЪЩИЧКАТА НА ОУК – НАВЕСЪТ.....	17
III. ДЕВОЙКА НА КОН – РАЗГОВОР.....	25
IV. РЕШЕНИЕТО НА ГАБРИЕЛ – ПОСЕЩЕНИЕТО – ГРЕШКАТА	33
V. БАТШЕБА СИ ОТИВА – ПАСТИРСКА ТРАГЕДИЯ	43
VI. ПАНАИРЪТ – ПЪТУВАНЕТО – ПОЖАРЪТ	49
VII. РАЗПОЗНАВАНЕТО – ПЛАХА ДЕВОЙКА	59
VIII. ПИВОВАРНАТА – РАЗГОВОРЪТ – ВЕСТИ	63
IX. КЪЩАТА – ПОСЕТИТЕЛ – ПОЛУПРИЗНАНИЕ	82
X. ГОСПОДАРКА И РАБОТНИЦИ	89
XI. КАЗАРМАТА – СНЯГ – ЕДНА СРЕЩА.....	96
XII. ФЕРМЕРИ – ПРАВИЛО – ИЗКЛЮЧЕНИЕ.....	101
XIII. ГАДАЕНЕ ПО БИБЛИЯТА – КАРТИЧКАТА ШЕГА ЗА СВ. ВАЛЕНТИН	106
XIV. ОТГЛАС ОТ ПОСЛАНИЕТО – ИЗГРЕВ	111
XV. УТРИННА СРЕЩА – ПИСМОТО	116
XVI. „ВСЕХ СВЯТИХ“ И „ВСЕХ УСОПШИХ“	127
XVII. НА ЖИТНАТА БОРСА	130
XVIII. БОЛДУД РАЗМИШЛЯВА – РАЗКАЯНИЕ	133
XIX. КЪПАНЕТО НА ОВЦЕТЕ – ПРЕДЛОЖЕНИЕТО.....	139
XX. ЗАТРУДНИТЕЛНО ПОЛОЖЕНИЕ – ТОЧЕНЕТО НА НОЖИЦИТЕ – КАРАНИЦА	145
XXI. НЕЩАСТИЕ С ОВЦЕТЕ – БЕЛЕЖКАТА	152
XXII. ГОЛЕМИЯТ ХАМБАР И СТРИГАЧИТЕ	159
XXIII. ВЕЧЕРТА – ВТОРО ОБЯСНЕНИЕ	171
XXIV. СЪЩАТА ВЕЧЕР – БОРОВАТА ГОРА.....	179
XXV. ПОРТРЕТ НА НОВИЯ ПОЗНАТ	186
XXVI. СЦЕНА НА ОКОСЕНАТА ЛИВАДА.....	190
XXVII. РОЕНЕТО НА ПЧЕЛИТЕ.....	201
XXVIII. ПАДИНАТА СРЕД ПАПРАТИТЕ	205
XXIX. ВЕЧЕРНА РАЗХОДКА	211

XXX. ЗАЧЕРВЕНИ БУЗИ И РАЗПЛАКАНИ ОЧИ.....	219
XXXI. УПРЕК – ЯРОСТ	224
XXXII. НОЩ – КОНЕКРАДЕЦ.....	233
XXXIII. НА СЛЪНЦЕ – ПРЕДВЕСТНИКЪТ.....	242
XXXIV. ОТНОВО У ДОМА – САТАНА.....	251
XXXV. НА ГОРНИЯ ПРОЗОРЕЦ	262
XXXVI. ЗАПЛАХА ЗА БЛАГОСЪСТОЯНИЕТО – ПИРШЕСТВОТО.....	266
XXXVII. БУРЯТА – ДВАМА В НОЩТА.....	275
XXXVIII. ДЪЖДЪТ – СРЕЩАТА НА ДВАМА САМОТНИЦИ	282
XXXIX. ЗАВРЪЩАНЕ У ДОМА – ВИКЪТ	286
XL. ПО ПЪТЯ ЗА КАСТЪРБРИДЖ.....	291
XLI. ПОДОЗРЕНИЕ – ИЗПРАЩАТ ЗА ФАНИ	298
XLII. ПЪТУВАНЕТО НА ДЖОУЗЕФ – СТРАННОПРИЕМНИЦАТА „ЕЛЕНОВА ГЛАВА“	309
XLIII. ОТМЪЩЕНИЕТО НА ФАНИ.....	320
XLIV. ПОД ДЪРВОТО – В ТАВАНСКАТА СТАЯ.....	331
XLV. РОМАНТИЧНОСТТА НА ТРОЙ.....	339
XLVI. ВОДОЛИВНИКЪТ ХИМЕРА И НЕГОВИТЕ ПОРАЗИИ	344
XLVII. ПРОИЗШЕСТВИЕ НА МОРСКИЯ БРЯГ	353
XLVIII. ВЪЗНИКНАЛИ И РАЗСЕЯНИ СЪМНЕНИЯ	356
XLIX. ПОВИШЕНИЕТО НА ОУК – ВЕЛИКАТА НАДЕЖДА	361
L. ТЪРЖИЩЕ НА ОВЦЕТЕ – ТРОЙ ДОКОСВА РЪКАТА НА ЖЕНА СИ.....	367
LI. БАТШЕБА РАЗГОВАРЯ СЪС СВОЯ СПЪТНИК	382
LII. ПЪТИЩАТА СЕ ПРЕСИЧАТ	391
LIII. CONCURRITUR – NORAE MOMENTO	402
LIV. СЛЕД СЪТРЕСЕНИЕТО	414
LV. МАРТ СЛЕДВАЩАТА ГОДИНА – „БАТШЕБА БОЛДУД“	419
LVI. САМОТНА КРАСАВИЦА – СЛЕД ВСИЧКО.....	424
LVII. МЪГЛИВА ВЕЧЕР И МЪГЛИВО УТРО – ЗАКЛЮЧЕНИЕ.....	434

ПРЕДИСЛОВИЕ

Подготвяйки тази книга за новото издание, си припомних, че именно в главите на „Далече от безумната тълпа“, когато те излизаха ежесечно в едно популярно списание, за първи път се реших да спомена думата „Уесекс“, която заимствах от страниците на старата история на Англия. Аз ѝ дадох фиктивно значение, като на съществуващо и понастоящем название на местност, някога влизала в пределите на средновековното англосаксонско кралство. Замислената от мен серия романи е до голяма степен свързана с мястото на действие и за да запазя впечатлението за цялост, беше нужно да създам някаква определена представа за територия. Тъй като разбрах, че площта на едно графство е недостатъчна за замислената от мен поредица, а и не желаех да измислям ново име, аз съживих старинното.

Оттогава наименованието, което отнасях към хоризонтите и пейзажите на отчасти измисленото, отчасти съществуващо графство, все по-широко започна да навлиза в употреба като истинско обозначение на някои наши провинции. И постепенно моето измислено графство придоби чертите на напълно реална местност, където хората могат да отидат, да купят къща и да пишат оттам до вестниците. Но моля моите добри и реалистично настроени читатели да не се успокояват с мисълта, че жителите на викторианския „Уесекс“ съществуват някъде другаде, освен в тези книги, които подробно описват техния живот, разговори и нрави.

Нещо повече: едва ли някой ще може без чужда помощ да открие село Уедърбъри, където се развиват събитията, описани в моята хроника. По една извънредно щастлива случайност все още са запазени непокътнати описаната от мен църква и няколко стари къщи. Но старинната пивоварна – забележителност на енорията – е съборена още преди двадесет години, а и повечето къщи – все с капандури и сламени

покриви – ги постигна същата участ. Прекрасната старинна къща в нашата история е преместена поне на една миля от мястото, където в действителност се намира, но като изключим това, тя и досега, при слънчево и лунно осветление, изглежда точно така, както е описана. Играта на роби, която доскоро се играеше почти целогодишно пред старата житна борса, доколкото ми е известно, вече изобщо не се играе от съвременните момчета. Гадаенето по Библията с ключ, картичките за св. Валентин, гоцавките след стригането на овцете, дългите блузи на стригачите, празненствата подир жътва – неща, на които се придаваше огромно значение, – всичко това изчезна заедно със старите къщи. Няма ги вече събиранията на чашка, едно време прословути по селата. Основната причина за тези промени беше неотдавнашната постепенна замяна на местните жители, които поддържаха обичаите и традициите, с приходящи работници. Това доведе до прекъсване на историческата приемственост в този край, тъй като необходимото условие за съхраняването на преданията, фолклора, тесните взаимовръзки и своеобразните индивидуалности, характерни за тази среда, е силната привързаност към земята, към мястото, където се раждат, растат и се сменят поколение след поколение.

1895–1902
Т. Х.

I

ФЕРМЕРЪТ ОУК – ПРОИЗШЕСТВИЕ

Когато фермерът Оук се усмихваше, устата му се разтегляше встрани, докато стигнеше на съвсем незначително разстояние от ушите, очите се превръщаха в цепки, а около тях като несръчно нарисувани лъчи на изгряващото слънце плъзваха и се разсейваха по цялото му лице разклонени бръчици.

Казваше се Габриел и в делничен ден беше разумен млад мъж с непринудени, спокойни обноски, прилично облекло и природно кротък нрав. В неделя той се превръщаше в обременена от празничните дрехи и чадъра личност с неясни възгледи и склонност да отлага. С други думи, бе човек, сам решил, че от нравствена гледна точка се намира някъде по средата на огромното пространство от безгрижен неутралитет, простиращо се между верующите енорияши и пияниците – тоест ходеше на черква, но когато проповедта стигаше догматите на Никейския събор, вече се прозяваше скришом, като се преструваше, че слуша пастора, а всъщност мислеше какво ще има за обяд. Характерът му, поставен на везните на общественото мнение, изглеждаше така: когато приятелите и критиците му бяха ядосани, смятаха го за лош човек; когато биваха в добро настроение – за добър; ако не се намираха в нито едно от двете състояния, сравняваха нрава му с шарената сол.

Тъй като в неговия живот делниците бяха шест пъти повече от неделите, съседите, които го виждаха все в обичайните работни дрехи и го бяха запомнили такъв, не предполагаша, че може да се облича по друг начин. Той носеше плитка филцова шапка, силно разширена в основата поради навика му често да я натиска с ръка, за да не бъде отнесена от вятъра, а също и

сако като на доктор Джонсън¹. Долните му крайници бяха обути в масивни обувки и прости гамаши. Обувките предоставяха пълна свобода на стъпалата и бяха направени с оглед собственикът им да може да газии по цял ден в реката, без да усеща никаква влага; обуцарят ги бе изработил добросъвестно, полагайки достатъчно усилия да компенсират недостатъците в кройката със здравина и солидни размери.

Като помагало за определяне на времето мистър Оук носеше предмет, който можеше да се нарече сребърен часовник; с други думи, що се отнася до формата и предназначението, това беше часовник, а според размерите – малък будилник. Инструментът, няколко години по-стар от дядото на Оук, имаше странното свойство да върви твърде бавно или изобщо да не върви. Малката му стрелка от време на време се разхлабваше и започваше да се върти свободно около оста и тогава, въпреки че голямата показваше минутите точно, никой не можеше да каже към кой час принадлежат те. На необяснимите спирания на часовника Оук противодействаше с разтърсвания и удари. А срещу всякакви погрешни заключения по причина на гореспоменатите два дефекта се застраховаше, като непрекъснато наблюдаваше и сравняваше положението на слънцето и звездите или често залепваше лице на прозорците на съседите и се вглеждаше напрегнато в стенните часовници със зелени циферблати, докато различи часа. Струва си да добавим, че джобчето на часовника беше трудно достъпно, защото се намираще доста високо в пояса на панталоните (който от своя страна бе разположен почти на гърдите му, и то под жилетката) и процедурата по изваждането на часовника бе свързана с допълнителни усилия. Това ставаше обезателно след отмятане и силно извиване на тялото на една страна, сбръчкване на устата и лицето, които

¹... сако като на доктор Джонсън. – Самюъл Джонсън (1709–1784) – английски лексикограф, писател, учен и съставител на знаменития „Речник на английския език“. Единственото, което ценял в дрехите, било те да бъдат удобни. Според описанието на биографа му Джеймс Бозуел той ходел облечен „със сако от кафяво сукно с джобове, в които могат да се поберат и двата тома на неговия „Речник“. – Б. пр..

в резултат на този напън се превръщаха в моравочервена буца, и най-после съсредоточено издърпване на часовника с ланеца, като ведро от кладенец.

Но ако в днешното необикновено меко, слънчево декемврийско утро някой по-наблюдателен човек видеше Габриел Оук, сигурно щеше да промени мнението си за него. Младежката руменина се бе запазила по лицето му и зрелостта още не бързаше да го навести; дори в някои отделни бръчици се забелязваха следи от нещо момчешко. Представена с подобаващата ѝ сериозност, осанката му сигурно щеше да бъде доста внушителна. Но както знаем, някои селяни, а също и граждани, отдават предпочитание на духовното пред телесното: така фигурата губи от своята представителност. Оук не беше прегърбен, но поради някакво кротко, почти монашеско смирение, което, изглежда, бе причина да смята, че не трябва да предявява големи претенции към този свят, той вървеше стеснително, едва забележимо приведен. Ако някой разчита околните да го преценяват по външния вид, а не по телесната му издръжливост, това може да се счита за недостатък, който, за щастие, бе чужд на Оук.

Той навлизаше във възрастта, когато „млад“ вече не беше задължително прилагателно към „мъж“. Оук изживяваше най-щастливия период на възмъжаването, когато разум и чувства са ясно разграничени. Отминала бе лекомислената младост, която ги бърка, но не бе настъпила зрелостта, за да ги слее под влиянието на жена и семейство в новото качество на предразсъдъците. Накратко, той беше двадесет и осем годишен ерген.

Полето, през което вървеше тази сутрин Оук, преминаваше постепенно в едно възвишение, наречено Норкомбски хълм. Пътят между Еминстър и Уолк Нютън се изкачваше по разклонение на този хълм. Поглеждайки над плета, Оук видя, че по надолницето към него се приближава украсена яркожълта каруца на пружини, теглена от два коня. Коларят вървеше отстрани, вдигнал отвесно камшика си. Каруцата беше натоварена с покъщнина и саксии, а най-отгоре седеше красива девойка.

Не бе изминала и минута, откакто Габриел забеляза каруцата, и ето че тя спря току пред него.

– Задния капак го няма, мис – рече коларят.

– Значи него чух да пада – отвърна момичето с нежен, макар и не съвсем нисък глас. – Когато се изкачвахме, чух някакъв шум, но не разбрах откъде идва.

– Ще изтичам да го потърся.

– Добре.

Умните коне стояха спокойно. Стъпките на коларя заглъхнаха в далечината.

На върха на товара девойката седеше неподвижно сред маси и обърнати столове, облегната на голям дъбов сандък, почти скрита от саксии с мушкато, мирта и кактуси и клетка с канарче – всичко това най-вероятно свалено от прозорците на току-що опразнен дом. Една котка във върбова кошница беше надигнала леко капака и с присвити очи разнежено наблюдаваше птичетата наоколо.

Чуваше се само как канарчето подскача в своя затвор. Хубавата девойка остана известно време спокойна, после погледна внимателно надолу, но не към птицата, нито към котката, а към един продълговат пакет между тях. Извърна се да види дали коларят се връща. Нямахте го и погледът ѝ отново се устреми към пакета, сякаш мислеше за това, което е в него. Най-после го придърпа в скута си и го разгърна: появи се малко въртящо се огледало, в което тя започна внимателно да се оглежда. Устните ѝ се разтвориха в усмивка.

Утрото бе прекрасно и на слънчевата светлина тъмночервеният жакет припламна до алено, а отражението хвърли отблясъци върху бялото лице и тъмната коса. Мушкатата, миртите и кактусите около девойката бяха свежи и зелени и в този безлистен сезон придаваха на нея, на конете, каруцата и покъщината своеобразен пролетен чар. Какво я бе прихванало да се докарва пред очите на лястовиците, косовете и незабелязания от нея фермер, които бяха единствените наблюдатели – може би за проверка на способностите си в изкуството да се усмих-

ва, – никой не знае, но накрая престорената усмивка премина в естествена. Девојката поруменя, а кога то видя то ва в огледалото, пламна още повече.

Промяната на обичайното място, обстоятелствата и времето за извършването на това действие – от будоарния час за тоалет до пътуването на открито – придаваше на ленивите ѝ движения известна чудатост, каквато те в действителност не притежаваха. Прелестна гледка. Деликатна женственост кокетираше пред слънцето, което я обливаше с неподправена свежест. Докато Габриел Оук наблюдаваше тази сцена, колкото и да бе склонен към снизходителност, не можа да се сдържи и направи съответния скептичен извод. Младата жена нямаше никаква наложителна причина да се оглежда. Тя не оправи шапката си, не отметна коса, не приглади някоя къдрица – с една дума, не направи нищо, което да покаже, че с такова намерение е извадила огледалото. Тя просто съзерцаваше себе си като някакво красиво природно творение от женски пол, а мислите ѝ, изглежда, летяха към неопределени и далечни, но все пак правдоподобни драми с мъжко участие – обещаващи вероятни победи – и усмивките ѝ бяха във фазата, в която героинята си представя как покорява и губи сърца. Обаче това бе само предположение, а цялата поредица от действия бе показана тъй безгрижно, че да се търси някаква умисъл в тях, би било най-малкото прибързано.

Чуха се стъпките на коларя. Девојката пхна огледалото в пакета и нагласи всичко на място.

Когато каруцата отмина, Габриел се показа от наблюдателния си пост, излезе на пътя и я последва до бариерата в подножието на хълма, където обектът на неговото съзерцание спря да плати пътна такса. Оставаха му още двадесетина крачки, когато чу някаква препирня. Пътниците от каруцата и пазачът на бариерата спореха за два пенса.

– Племенницата на госпожата казва, че съм ти дал достатъчно, сребролюбце, и няма да плати нито пени повече – каза коларят.

– Добре. Тогава племенницата на госпожата няма да мине – отвърна пазачът и спусна бариерата.

Оук изгледа един подир друг спорещите и се замисли. Според него беше дребнаво човек да се цигани за два пенса. Три пенса имаха определена стойност като пари – при една средна надница това представляваше осезаема загуба и за такава сума си струваше да се пазариш, – но два пенса...

– Ето – намеси се той, като пристъпи напред и подаде два пенса на пазача. – Пусни момичето да мине.

После вдигна очи към нея. Тя чу думите му и погледна надолу.

Физиономията на Габриел бе нещо средно между хубостта на Свети Йоан и грозотата на Юда Искариотски, съгклописани в църквата, където се черкуваше, и нито една отличителна черта не можеше да бъде отделена и удостоена с похвала или неодобрение. Девојката с червения жакет и тъмната коса, изглежда, установи същото, защото хвърли към него кратък пренебрежителен поглед и заповяда на коларя да продължи. Може би този поглед беше нейната проява на признателност към Габриел, но във всеки случай тя не я изрази с думи. Най-вероятно бе сметнала, че Габриел не заслужава това, защото, помагайки ѝ да продължи пътя си, той ѝ попречи да се наложи, а знаем как жените приемат подобни услуги.

Пазачът на бариерата изгледа отдалечаващата се каруца.

– Хубаво момиче – подхвърли той на Оук.

– Но и то си има недостатъци – отбеляза Габриел.

– Сигурно.

– И най-големият е... както при всички жени.

– Гледа отвисоко, а?

– Не.

– Какво тогава?

Може би малко засегнат от безразличието на хубавата пътничка, Габриел погледна назад, към плета, откъдето бе станал свидетел на нейното представление, и отвърна:

– Суетата.

II

НОЩ – СТАДОТО – КЪЩИЧКАТА НА ОУК – НАВЕСЪТ

Беше почти полунощ в навечерието на Свети Томас², най-късия ден в годината. От север налитаха опустошителни ветрове и брулеха хълма, откъдето онази слънчева сутрин преди няколко дни Оук бе наблюдавал жълтата каруца и красивата пътничка.

Норкомбският хълм – недалеч от пустеещия Толърдаун – беше място, което кара пътника да мисли, че стои пред едно от най-солидните земни образувания. Представляваше безформено възвишение от варовик и пръст, но такъв хълм можеше да издържи и най-разрушителния катаклизъм, докато други, далеч по-внушителни планински зъбери и шеметни гранитни пропасти, биха се заличили от лицето на земята.

Северният му склон беше покрит със залинели стари буки. Силуетът, образуван от короните им над билото, го украсяваше като с грива. Тази нощ дърветата защитаваха южния склон от острите пориви на вятъра, който ги шибаше с недоволен вой и се опитваше да премине през горичката, а после стихваше съвсем и тогава се чуваше само шумоленето му сред високите клони. Сухите листа се надигаха и подскачаха, сякаш вряха на огън. От време на време тих като въздишка полъх измъкваше няколко от тях от канавката и ги отнасяше в тревата. Останалите все още по клоните листа политаха надолу и звучно почукваха по стволите на дърветата.

Между този полуголен рид и неясния, безмълвно неподвижен хоризонт се разстилаше тайнствено пространство, обгърна-

² *Свети Томас* – 21 декември. – Б. пр.

то от непроницаема безкрайна пелена от мъгла. Долиташите от тази посока звуци подсказваха, че и там, зад мъглата, става същото, което ставаше и тук. Тъпичките тревички бяха изложени на ветрове с най-различна сила и посока – един ги разлюляваше, друг ги покосяваше жестоко, а трети ги погалваше като с мека четка. Човек инстинктивно се вслушваше в стенанията или пропяванията на дърветата отляво и отдясно, редуващи се като напеви на църковен хор. Крайпътните храсти откъм заветната страна подхващаха напева и го понижаваша до едва доловим плач, а накрая лудешкият порив на вятъра заглъхваше бавно на юг.

Небето бе удивително ясно и блещуكانето на звездите напомняше пулсирането на общо тяло с едно голямо сърце. Вятърът духаше точно към Полярната звезда, а след залеза Голямата мечка се бе извъртяла на изток и сега се намираще под прав ъгъл към меридиана. Разликата в цвета на звездите – за която в Англия често се говори, но много рядко се вижда – тук беше ясно забележима. Царственото сияние на Сириус пронизваше очите със стоманен блясък, Капела³ беше жълта, Алдебаран⁴ и Бетелгейзе⁵ светеха огненочервени.

Когато в такава ясна нощ човек се изправи на самотен хълм, той почти осезаемо чувства движението на земята от запад на изток. Усещането е предизвикано от величественото придвижване на звездите, което се долавя, ако стоиш няколко минути неподвижно или се вгледаш внимателно. Създава се от вятъра или от самотата. Но каквато и да е причината, впечатлението, че плуваш заедно със земята сред безкрая, е ярко и незабравимо. „Поезия на движението“ е често употребяван израз. За да изпитате това върховно удоволствие, е нужно само да застанете на някое високо място в полунощ, след като първо сте се разграничили от огромната маса на цивилизованото човече-

³ *Капела* – звезда от съзвездие Колар (буквално от латински – коза). – Б. пр..

⁴ *Алдебаран* – название на звездата Алфа от съзвездие Бик (в буквален превод – „око на бика“). – Б. пр..

⁵ *Бетелгейзе* – название на звездата Алфа от съзвездие Орион (в буквален превод – „рамото на гиганта“). – Б. пр..

ство – която като цяло гледа пренебрежително и равнодушно на подобни действия в този час на нощта, – и дълго и безмълвно да наблюдавате собственото си движение сред звездите. Трудно е след такава нощна гледка да се върнете обратно на земята и да повярвате отново, че човек е мъничък и слаб, загубен сред вселената.

Изведнъж на това място под небето се разнесоха необичайни звуци. Те предлагаха чистота, каквато воят на вятъра не притежаваше, и последователност, която не се срещаше никъде в природата. Това бе флейтата на фермера Оук.

Нещо сякаш заглушаваше тази мелодия, пречеше ѝ да прозвучи с пълна сила и да се разпростре на воля. Звучите долитаха от ниска тъмна постройка до живия плет, окръжаващ буковата гора – овчарска къщичка, чието предназначение непосветеният трудно би отгатнал.

Цялостната картина създаваше впечатлението за малък Ноев ковчег върху един малък Арарат. Формата доста точно следваше традиционната, ревностно възпроизвеждана от майсторите на играчки, благодарение на които се запознаваме с нея още в най-ранно детство и я помним до края на живота си. Къщичката стоеше на малки колела, които я издигаха на около един фут. Такива къщички подслоняваха овчарите през сезона на агненето, когато те не биваше да се отделят от стадото дори и през нощта.

Хората сравнително отскоро бяха започнали да наричат Габриел „фермера“ Оук. Една година преди времето, за което разказваме, след продължителни настойчиви усилия и с непрестанна упоритост той успя да наеме малка овцеферма и да развъди двеста овце. По-рано беше работил за кратко време като управител на имение, а още като момче беше помагал на баща си, стария Габриел, чак до неговата смърт, да гледа стадата на богати собственици.

Начинанието, предприето без ничия помощ, беше рисковано, а при това овцете още не бяха платени. Габриел Оук се намираще в критично положение и ясно съзнаваше това. Сега

за него първата и най-важна работа бе агненето и тъй като овчарлъкът му беше занаят още от детинство, той благоразумно се въздържа да натовари с грижите по животните и пашата някой надничар или новак.

Вятърът продължаваше да блъска ъглите на къщичката, но звуците на флейтата секнаха. Появи се светъл правоъгълник, а след това в него – и фигурата на фермера Оук. В ръката си държеше фенер. Оук затвори вратата, слезе долу и остана на егрека близо двадесет минути. Светлината се появяваше и изчезваше, а лицето му се осветяваше или потъваше в мрак, в зависимост от това дали фенерът стоеше пред, или зад фермера.

Движенията на Оук бяха бавни и обмислени. Те издаваха спокойна сила и съответстваха на заниманията му в момента. Красотата е в здравето и никой не би могъл да отрече, че в отмерените му движения около стадото имаше своеобразна грация. Когато случаят изискваше, той можеше да мисли и действа светкавично като гражданин, за когото това е напълно естествено, но неговата енергия – нравствена, физическа и умствена – бе статична и по правило не се влияеше от импулсите.

Един по-внимателен поглед върху земята наоколо, дори на бледата звездна светлина, показваше, че част от това, което би могло прибързано да се нарече пустеещ хълм, е била приспособена тази зима от фермера Оук за нуждите на важното му начинание. На различни места от клони и слама бяха издигнати заслони, под които шаваха и шумоляха белезникавите сенки на кротките овце. Звънът на хлопатарите им, замлъкнал, докато Габриел го нямаше, се появи отново, но вече по-мек и неясен, приглушен от пухкавата вълна на овцете. Това продължи, докато Оук се отдалечи от стадото. Той се върна в къщичката, понесъл едно новородено агънце. Краката му бяха като на голяма овца, а невзрачното хилаво телце бе сякаш наполовината им.

Оук остави малкото живо клъбце върху наръч сено пред печката, на която бе сложено канче с мляко. После угаси фенера и стисна с пръсти фитила. В стаята остана да свети една свещ, окачена на извита тел. Младият човек легна на твърдата постеля

от няколко небрежно хвърлени на пода чувала, разхлаби вълненото си шалче и затвори очи. За по-малко време, отколкото е необходимо на несвикнал с физическа работа човек да реши на коя страна да се обърне, фермерът Оук вече бе заспал.

Къщичката бе уютна. Примамливата светлина на свещта и алените пламъци на огъня хвърляха весели отражения и радваха очите, макар да осветяваха само сечива и съдини. В един ъгъл бе подпряна овчарска гега, а на лавицата до стената бяха наредени бутилки и тенскиени кутии с всякакви церове за овцете: спирт, терпентин, смола, магнезий, рициново масло, джинджифил. На триъгълна лавица в другия ъгъл имаше хляб, бекон, сирене, бутилка сайдер и чаша. До провизиите бе флейтата, чиито звуци допреди малко бяха развличали самотния овчар. Къщичката се проветряваше от две кръгли дупки с подвижни дървени капаци – досущ илюминатори на корабна каюта.

Съживено от топлината, агънцето се разблея и както става с чакани звуци, те веднага проникнаха в съзнанието на Габриел. Пробуждайки се мигновено от най-дълбок сън с лекотата, забелязана при обратното действие, той погледна часовника си и видя, че часовата стрелка отново се бе разхлабила. Габриел сложи шапката си, взе агънцето и го изнесе навън. След като остави мъничкото същество при майка му, той се изправи и започна внимателно да оглежда небето, за да определи часа по разположението на звездите.

Сириус и Алдебаран, сочещи към неспокойните Плеяди, бяха в средата на южното небе, а между тях, извисено над края на хоризонта, величественото съзвездие Орион блестеше ярко, както никога досега. Кастор и Полукс блещукаха спокойно над меридиана: мрачният празен квадрат на Пегас⁶ пълзеше на северозапад; високо в небето над хълма като лампион над голите дървета искреше Вега, а в най-горните клони изящно се впиташе косата на Касиопея.

⁶ *мрачният празен квадрат на Пегас* – трите най-ярки звезди от съзвездието Пегас заедно със звездата Алфа от съзвездието Андромеда образуват голям квадрат – характерна геометрична фигура за съзвездието Пегас. – Б. пр.

– Един часът – отбеляза Габриел.

Той съзнаваше, че в живота му има известно очарование. Сега, след като беше използвал небето като полезен инструмент, Габриел започна да го наблюдава одобрително, все едно че гледаше прекрасно произведение на изкуството. За миг той като че ли бе развълнуван от завладяващата самота на тази сцена, или по-точно – от пълната ѝ непричастност към всичко, свързано с човешки взор и слух. Сякаш хората, борбите им, мъките им, радостите им въобще не съществуваха и на тъмната половина на земята освен него нямаше друго мислещо същество; той си представяше, че всички останали са се пренесли на огряното от слънцето полукълбо.

Изправен, с широко отворени очи, погълнат от разсъжденията си, Оук внезапно осъзна, че това, което преди малко бе помислил за звезда сред клоните, беше всъщност изкуствена светлина, и то съвсем близо.

Ако се окаже съвсем сам в нощ, когато би предпочел да е сред приятели, човек се плаши. Но когато интуицията, сетивата, паметта, сравненията, фактите, правдоподобността и основанията – тоест всички възможни доказателства в арсенала на логично мислещите хора – се обединят, за да убедят съзнанието, че е съвсем само, много по-смущаващо за него е да открие близо до себе си някакво тайнствено присъствие.

Фермерът Оук навлезе в гората и се запромъква през ниските клони към заветния склон на хълма. Той видя една тъмна издатина и си припомни, че тук, на вкопана в склона площадка, имаше обор от насмолени дъски, наковани отпред към подпори. Тези дъски образуваха покрив, който отзад постепенно се сливаше с наклона. През продълговатите и кръгли пролуки на покрива и стените струеше светлина, която бе привлякла вниманието му. Оук пристъпи, легна досами покрива и долепи око до една пролука, през която можеше да вижда ясно какво става вътре.

Под навеса се бяха приютили две жени и две крави. В едно ведро димяха попарени трици. Едната жена беше по-възрастна. Другата вероятно бе млада и хубава. Тъй като тя беше точ-

но под него и Оук я гледаше в обща перспектива, така както Милтъновият Сатана е видял Рая най-напред⁷, не можеше да разбере как изглежда лицето ѝ. Тя не носеше боне, нито шапка, а голяма пелерина, небрежно наметната и върху главата ѝ.

– Скоро ще се върнем у дома – проговори по-възрастната жена, като се оглеждаше с ръце на кръста. – Мисля, че Дейзи ще се пооправи. Доста ме изплаши, но ако се съвземе, няма да съжалявам, че си прекъснах съня.

Младата жена, чиито клепачи явно се затваряха при най-кратката пауза в разговора, се прозя спокойно и Габриел, сякаш заразен, раззина уста в съчувствена прозявка.

– Ех, защо не сме богати. Щяхме да можем да наемем работник за тези неща – отвърна тя.

– Но като не сме богати, трябва сами да си вършим работата – каза другата. – Затова, ако останеш, ще се наложи да ми помагаш.

– А шапката ми все пак изчезна – продължи по-младата. – Вятърът я отнесе през плета. Уж слаб вятър, а я отнесе.

Кравата, която стоеше неподвижно, беше девонска порода и тъй равномерно оцветена в червено от главата до опашката, сякаш е била натопена в червена боя, а дългият ѝ гръб бе съвършено плосък. Другата беше пъстра, на сиви и бели петна. Сега вече Оук забеляза до нея малко теленце – на не повече от един ден. То следеше двете жени с неразбиращ поглед, което показваше, че все още не бе привикнало със собственото си зрение. Теленцето често се обръщаше към фенера, който инстинктивно вземаше за луната. Очевидно неговият незначителен житейски опит още не бе имал време да поправи грешката му. Напоследък Луцина⁸ имаше доста работа сред овците и кравите на Норкомбския хълм.

⁷ така както Милтъновият Сатана е видял Рая най-напред – в поемата „Изгубеният рай“ от английския поет Джон Милтън (1608–1674), книга IV, строфи 205–208, Сатаната с превръща в птица, за да може да кацне на върха на Дървото на живота и оттам да види Рая. – Б. пр.

⁸ Луцина – прозвище на римските богини Диана и Юнона, покровителки на раждането. – Б. пр.

– Трябва да купим овесено брашно – каза по-възрастната жена. – Триците са на свършване.

– Да, лельо. Утре, веднага щом съмне, ще ида с коня.

– Но ние нямаме дамско седло.

– О, аз мога да яздя и на другото, вярвай ми.

Като чу това, Оук пожела да задоволи любопитството си и да види лицето на младата жена. Но пелерината пречеше. Когато гледаме отблизо и хоризонтално, преценката ни за формите и цветовете е доста по-реална. Но сърцето на Габриел жадуваше богиня. От известно време у него назряваше необходимостта да запълни една все по-нарастваща пустота. И ако очите му можеха още от самото начало да видят лицето на младата жена – красиво или не чак толкова – от необичайното място, което предоставяше пълна свобода на въображението, те щяха да задоволят желанието на сърцето. От непознатата жена копнежът извайваше красавица.

По някакъв каприз на природата – която като грижовна майка въпреки заетостта си отделя време да ощастливи своите деца – младата жена свали наметката и върху червения жакет се разсипаха черните ѝ коси. Оук веднага позна героинята от жълтата каруца, със саксиите мирта и огледалото: казано по-прозаично, това бе жената, която му дължеше два пенса.

Те сложиха теленцето отново при майка му, взеха фенера и излязоха. Светлинката се سماляваше надолу по хълма, докато се превърна в едва забележимо петънце. Габриел Оук се върна при стадото си.